

Nr 1.

Av herr **Cavalli**, om tillägg till § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen.

I en av mig vid 1906 års riksdag väckt motion hade jag hemställt, att riksdagen ville såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga ett tillägg till § 2 mom. 4 i gällande tryckfrihetsförordning, varigenom förbud meddelades att i tryck offentliggöra belopp, vartill skattskyldigs inkomster enligt inkomstskatteförordningen blivit av beskattningsmyndighet föreslagna eller bestämda, samt att i tryckfrihetsförordningen måtte stadgas straff för överträdelse av sådant förbud.

Motionen blev av konstitutionsutskottet avstyrkt; och denna hemställen godkändes av andra kammaren, varemot första kammaren biföll ett i kammaren framställt yrkande, som i sak överensstämde med den väckta motionen. Genom andra kammarens beslut hade likväl frågan för den riksdagen förfallit. Då emellertid första kammaren uttalat sig för den tanke, som låg till grund för min motion, och då vidare andra kammarens beslut i ärendet icke stödde sig på någon avsevärt stor majoritet — vid verkställd omröstning avgåvos 105 ja-röster för utskottets hemställen mot 90 nej-röster — samt i denna kammare icke blott från minoritetens sida, utan även från motsidan gavs uttryck för den uppfattning, att den väckta frågan vore värd beaktande, ansåg jag mig böra förnya motionen vid 1907 års riksdag.

Till stöd för min framställning anförde jag då:

För att tillgodose de skattskyldiges berättigade krav på hemlighållande av deras till beskattningsmyndigheterna avlämnade uppgifter rörande deras ekonomiska förhållanden — de s. k. självdeklarationerna — finnes stadgat, bland annat, dels i inkomstskatteförordningen, att deklara-tionsuppgifterna finge granskas förutom av kronoombud allenast av vederbörande taxeringsmyndighets ordförande med biträde av en leda-

mot, dels ock i tryckfrihetsförordningen, att ifrågavarande uppgifter ej finge utlämnas till andra än dem, som enligt skatteförfattningarna ägde taga del av samma uppgifter, ävensom att den häremot bröte, så ock den, som i tryck offentliggjorde dylik uppgift, vilken obehörigen utlämnats, vore förfallen till böter.

Såsom härav framgår, har lagstiftaren genom att till det minsta möjliga inskränka den inblick i de enskildes ekonomiska ställning, som åt det allmännas representanter måst medgivas, sökt skydda privatlivets helgd. Vid införandet år 1902 av den obligatoriska självdeklarationen lærer man förvisso hava tänkt sig, att förenämnda stadganden skulle vara tillräckliga för att hindra ett prisgivande till allmän kännedom av innehållet i de skattskyldigas deklarationsuppgifter. Men verkligheten har fullständigt gäckat de förhoppningar, som i antytt avseende knutits vid ifrågavarande bestämmelser.

Redan före införandet av den s. k. inkomstskatten förekom visserligen, att i tidningar och undantagsvis i särskilda böcker eller kalendrar uppgifter lämnades på vissa skattskyldiges bevillningstaxerade inkomst, men detta publicerande hade ganska ringa omfattning och rön te föga uppmärksamhet. Först efter tillkomsten av inkomstskatten och den obligatoriska självdeklarationen har offentliggörandet skett i så stor utsträckning och tillika fått den karaktär, att ett ingripande från statsmakterna kan vara av behovet påkallat. Med angivande av en persons enligt inkomstskatteförordningen beskattningsbara inkomst uppenbaras nämligen hans verkliga, totala inkomst. Genom en jämförelse mellan denna inkomst och den bevillningstaxerade inkomsten klarlägges vidare i de flesta fall personens hela ekonomiska ställning, och bliva härigenom stadgandena om hemlighållandet av deklarationsuppgifterna fullständigt illusoriska.

Att ett dylikt blottande av den enskildes affärsställning ofta kan hava mycket menliga följder, torde vara uppenbart.

Så har från näringsidkarnes krets vid åtskilliga tillfällen med styrka framhållits, att en affärsmans kredit lätteligen kan bli lidande därav att hans inkomst offentliggöres för ett år, som tillfälligtvis givit ett dåligt resultat. Häremot har visserligen invänts, att krediten stöder sig på andra faktorer än uppgifter, hämtade från tidningar eller »taxeringskalendrar». Men även om denna invändning är i viss mån berättigad, torde den ingalunda vara till fyllest för att avvisa handelsvärdens ganska enstämmiga krav på förbud mot publicerande av inkomstbeloppen. Man må nämligen ihågkomma, att krediten ändock är en ganska ömtålig sak, som icke alltid är grundad på bestämda fakta, utan i mycket är på-

verkad av den allmänna meningen, och att denna tager intryck av publikationer av här ifrågavarande slag, lider nog intet tvivel. Men icke endast för affärsmännen medför ett offentliggörande olägenheter, utan även den enskilde, som råkar vara skuldsatt, utsättes, såvida han icke vill uppgiva en bättre ställning än han i verkligheten äger, för det obehaget, att allmänheten blir underkunnig om det ungefärliga beloppet av hans gäld.

Då det här anmärkta offentliggörandet av inkomsttaxeringen icke är begränsat till våra större städer, även om det där vunnit sin största utsträckning, utan olägenheterna av detsamma kunna spåras på snart sagt varje ort, för vilken finnes en lokaltidning, då vidare s. k. taxeringskalendrar nu börjat utgivas för åtskilliga delar av landsbygden, samt då det visat sig omöjligt att på frivillighetens väg förmå tidningarna att avstå från ett dylikt publicerande — att förmå utgivare av taxeringskalendrar att frivilligt avstå från utgivandet lär icke ens kunna ifrågasättas — återstår för att råda bot mot missförhållandet näppeligen annan utväg än att meddela förbud mot allt offentliggörande i tryck av det belopp, vartill skattskyldigs inkomst enligt inkomstskatteförordningen blivit föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräkning upptagen. För att förbudet ej må kunna kringgå, torde det böra omfatta jämväl det skattebelopp, som på grund av nämnda inkomst påförts den skattskyldige.

Genom ett dylikt stadgande skulle taxeringslängderna ingalunda betagas karaktären att vara offentliga handlingar, ty de skulle alltjämt vara tillgängliga för envar, som önskade därav taga del, så att den, som hade ett befogat intresse att ur längderna vinna någon upplysning, skulle fortfarande kunna få detta intresse tillgodosett. Men den stora allmänheten, som icke har något med saken att skaffa, bleve, praktiskt taget, avskuren från tillgång till uppgifter genom taxeringsbeloppen om de enskildes ekonomiska förhållanden.

Gentemot en bestämmelse av här ifrågasatt slag har man sökt göra gällande, att det nu tillåtna offentliggörandet skulle innebära en god kontroll på att deklaraionsuppgifterna bleve riktigt avfattade. Men bortsett från det motbudande däri, att den stora allmänheten skulle anses behöfelig som kontrollant för riktigheten av uppgifter, som lämnats på heder och samvete, torde samma allmänhet vara föga skickad att uppträda som domare i saken, och som åklagare lär den — såsom ock redan visat sig — ingalunda godkännas av vederbörande myndigheter.

Mot den föreslagna åtgärden har vidare anmärkts, dels att genom densamma skulle hinder kunna möta att i sammanhängande framställningar publicera inkomstbeloppen, där sådant för framställningens rätta

förstående vore av vikt, dels ock att det vore förenat med stora svårigheter att med nu gällande föreskrifter om taxeringsförfarandet genomföra en dylik åtgärd. Vad den förra invändningen vidkommer, torde den förlora sin betydelse, om man erinrar sig, att förbudet skulle avse endast offentliggörande av *namngivna* personers inkomster, vilket knappast någonsin torde vara av behovet påkallat. Vad beträffar den befarade svårigheten med åtgärdens genomförande, kan densamma lätteligen afhjälpas genom några enkla förändringar av reglementarisk art utav gällande skattelagar, vilka ändringar tydligtvis dock icke böra vidtagas, innan en ändring i tryckfrihetsförordningen blivit fastslagen.

Slutligen har man påstått, att något allmänt intresse icke skulle påkalla en lagstiftningsåtgärd av här ifrågasatt slag. Häremot kan emellertid med skäl framhållas, att olägenheterna av taxeringsbeloppens publicerande gjort sig, såsom ovan påvisats, så kraftigt kännbara inom vidsträckta kretsar, att en rättelse ovillkorligen påkallas, under det att å andra sidan det föreslagna förbudet ej skulle i något avseende verka skadligt.

På grund av det anförda hemställde jag, att riksdagen ville såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga ett stadgande, att införas i § 2 mom. 4 av tryckfrihetsförordningen närmast efter det stycke, som börjas med orden: »att mobiliseringsplaner för hären och flottan» samt slutas med orden: »trehundra-trettio-tre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras», av följande lydelse:

Att uppgift å belopp, vartill skattskyldigs inkomst blivit av beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomstskatt föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräkning upptagen, eller å beloppet av den inkomstskatt, som på grund av verkställd taxering blivit skattskyldig påförd, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras.

I sitt häröver avgivna utlåtande yttrade konstitutionsutskottet:

Såsom motionären erinrat, förelåg vid nästlidet års riksdag en av honom inom första kammaren avgiven motion om införande i tryckfrihetsförordningen av ett tillägg i enahanda riktning som det nu ifrågasatta.

Uti sitt över berörda motion avgivna utlåtande anförde utskottet, bland annat, att utskottet ingalunda underskattade betydelsen av motionärens förslag. Frånsett den omständigheten att detsamma skulle kunna sägas utgöra en utveckling av den år 1903 i tryckfrihetsförordningen införda bestämmelsen om skydd mot offentliggörande av de uppgifter,

som skattskyldige till ledning för egen taxering avlämnade till beskattningsmyndigheter, syntes nämligen åtskilliga skäl kunna anföras, som talade för att den sekretess, varmed självdeklarationsuppgifterna omgärdats, utsträcktes att jämväl omfatta de resultat, vartill vederbörande beskattningsmyndigheter kommit med avseende å de skattskyldiges inkomstbelopp. Särskilt av handels och industriens målsmän hade behovet av ett dylikt skydd med styrka framhållits. Då utskottet det oaktat icke ansåg sig kunna tillstyrka det av motionären framlagda förslaget, skedde detta huvudsakligen på den grund, att de olägenheter, som obestriddligen i vissa fall kunde vara förenade med ett offentliggörande av inkomsttaxeringens resultat, icke syntes utskottet hava yppats i en sådan omfattning, att de kunde motivera en avvikelse från den i tryckfrihetsförordningen uppställda grundsatsen, att allmänna ärenden rörande handlingar, protokoll och beslut må av envar i tryck utgivas. Enligt utskottets uppfattning skulle dessutom stora praktiska svårigheter möta, därest ett förbud mot publicerande av inkomsttaxeringens slutsummor skulle göras fullt effektivt.

De betänkligheter nästlidet års konstitutionsutskott sålunda uttalat i frågan synas emellertid icke böra tillmätas den avgörande betydelse, att de förhindra ett bifall till den i motionen gjorda hemställan, därest ett skydd mot publicerande av ifrågavarande uppgifter befinnes av förhandenvarande förhållanden betingat. Och detta är enligt utskottets mening fallet. Det torde nämligen icke kunna förnekas, att ett offentliggörande, på sätt nu äger rum, i tidningar och särskilda publikationer av de belopp, som angiva enskilda personers såväl bevillningstaxerade som enligt inkomstskatteförordningen beskattningsbara inkomst, lämnar allmänheten en i lagen ej avsedd kännedom om dessas ekonomiska förhållanden och därigenom kan medföra olägenheter och skada, särskilt för dem, som idka sådan ekonomisk verksamhet, att de äro nödsakade att anlita krediten och till sin ekonomiska existens beroende av denna. Vid bedömandet av denna fråga, vilken på det närmaste berör handels och industriens intressen, bör givetvis även särskilt avseende fästas vid den av målsmännen för vårt näringsliv allmänt uttalade fordran på skydd i nu berörda hänseende, i synnerhet som ett uppfyllande av denna fordran näppeligen kan anses kränka något berättigat intresse. Det torde dessutom förtjäna erinras, att uppgifter av ifrågavarande slag i åtskilliga andra länders lagstiftningar äro omgärdade med en sekretess, gående utöver den, som beträffande vårt land nu ifrågasättes.

Ett stöd för sin uppfattning har utskottet jämväl hämtat av frågans behandling inom kamrarna vid 1906 års riksdag. Såsom motionären

erinrat, anslöt sig nämligen första kammaren då till ett under överläggningen framställt förslag av samma innebörd som den då föreliggande motionen. Andra kammaren biföll visserligen utskottets hemställan, men en betydande minoritet inom kammaren biträdde ett yrkande, som i sak torde vara att betrakta såsom en anslutning till den tanke, vilken i motionen tagit sig uttryck.

Givet är att ett fullständigt undandragande från offentligheten av den verkställda taxeringens resultat skulle, såsom nästlidet års konstitutionsutskott framhöll, förutsätta vittgående förändringar i gällande lagstiftning. I likhet med motionären anser emellertid utskottet att, därest ett stadgande av det innehåll, som i motionen föreslagits, varder i tryckfrihetsförordningen infört, de mest i ögonen fallande olägenheterna av taxeringssummornas offentlighet bliva undanröjda. Erhåller förbudet mot offentliggörande av inkomstbeloppen icke större utsträckning än sålunda ifrågakallts, lära även då möjligen erforderliga ändringar i skattelagstiftningen i intet fall bliva större än att de utan avsevärda svårigheter kunna genomföras.

Vad vidare angår den avfattning motionären givit det ifrågasatta grundlagsstadgandet, synes densamma giva ett mera fullständigt och konsekvent uttryck åt den tanke, som ligger till grund för motionen, än de förslag, som förut framkommit; och torde de invändningar, som vid 1906 års riksdag framfördes mot formuleringen av då föreliggande förslag i ämnet, därigenom få anses hava förfallit.

Vidkommande slutligen den plats, på vilken ett tillägg av mera nämnda innehåll bör upptagas i tryckfrihetsförordningen, synes det utskottet vara lämpligast, att detsamma införes näst efter de i § 2 mom. 4 redan förefintliga stadgandena om s. k. självdeklarationer.

I överensstämmelse med detta uttalande hemställde konstitutionsutskottet, att riksdagen måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga det av mig framställda förslaget.

Denna hemställan bifölls av första kammaren utan diskussion, men avslogs av andra kammaren med 107 röster mot 92.

Den förändring i den direkta skatten till staten, som beslöts av 1910 års riksdag, och som promulgerades genom förordningen av den 28 oktober 1910, införde en blandad inkomst- och förmögenhetsskatt, vars slutsumma återfinnes i taxeringslängden, under det att specialsummorna av inkomst och förmögenhet väl angivas i självdeklarationen men icke i taxeringslängden. Det kan därför förefalla som om efter tillämpningen av denna förordning olägenheterna av rättigheten att i tryck offentliggöra skattskyldigs taxering skulle blivit mindre. Men så är icke för-

hållandet, ty envar, som icke är alldeles främmande för beskattningslagstiftningen, kan genom att jämföra de inkomstbelopp, efter vilka taxering äger rum dels enligt bevillningsförordningen dels ock efter inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen, utan svårighet få fram en bild av en skattskyldigs inkomst och av hans förmögenhet, den där icke mycket avviker från verkligheten. Således: under det att tillförne endast den skattskyldiges beskattningsbara inkomst utbjöds till en nyfiken allmänhets beskådande och bedömande, har nu möjlighet yppats att till samma område föra hans förmögenhet.

Av den redogörelse, som jag här lämnat, framgår, att jag icke lyckats i mina förut gjorda bemödanden att förlägga frågan om skattskyldigs, genom självdeklaration erhållna uppgift om hans ekonomiska villkor till det forum, dit frågan hör, d. v. s. till beskattningsmyndigheterna, och begränsa kunskapen därom till deras krets. Det kan därför synas som om jag borde låta frågan vila, men då jag är övertygad om rättmätigheten av det utav mig framställda förslaget, har jag trots mig böra ånyo upptaga frågan. Ytterligare anledning därtill har jag funnit i ett par under förlidet år inträffade händelser, vilka giva ökad anledning att förbjuda offentliggörande av uppgifter, som hava sin grund i de skattskyldiges självdeklarationer.

Jag syftar på det förhållande, att i den s. k. taxeringskalendern de skattskyldiges inkomster i många fall skola hava uppgivits felaktigt och vida överstigande de verkliga. Upplysning om dessa felaktigheter har lämnats i dagspressen, och i angivna fall, som jag kunnat kontrollera, har taxeringskalenderns otillförlitlighet kunnat konstateras.

Men det andra förhållande, på vilket jag syftar, är av större betydelse och omfattning.

Sedan riksdagen för att täcka vissa betydande engångskostnader för vårt fosterlands försvar pålagt de skattskyldige, med undantag för mindre inkomsttagare, en värnskatt, har det blivit möjligt att genom sammanställande av grunderna för å ena sidan inkomst- och förmögenhetstaxeringen och å den andra värnskattetaxeringen på siffran uträkna beloppet av privatförmögenheten hos de enskilda, som blivit påförda värnskatt. Och det har icke saknats personer, som skyndat sig att begagna detta tillfälle att förtjäna penningar på människors nyfikenhet. Ett i sådant syfte utfärdat, den 9 september 1915 dagtecknat cirkulär

är för saken belysande. Med uteslutande av undertecknarens firma lyder cirkuläret sålunda:

»Härmed hava vi äran underrätta Eder, att i oktober utkommer ett nytt arbete, som torde vara av stort intresse för Eder, nämligen

Svensk förmögenhetskalender

utgiven av Redaktionen för Sveriges Handelskalender. Pris c:a 40: —.

Den bästa föreställningen om arbetets karaktär torde erhållas genom nedanstående utdrag ur förordet:

»Till grund för taxering till Inkomst- och Förmögenhetsskatt enligt kungl. förordningen av den 28 okt. 1910 ligger, som bekant, skattskyldigs deklarerade uppgifter dels om inkomst under det förflutna året, dels om förmögenhet vid årets slut, av vilket senare belopp $\frac{1}{60}$ -del skall tilläggas inkomstbeloppet.

Vid taxeringen till värnskatt, enligt kungl. förordningen av den 9 okt. 1914, har däremot fastställts ett taxerat belopp, i vilket visserligen ingår årsinkomsten för 1913, men därutöver $\frac{1}{10}$ -del av den deklarerade förmögenheten.

Denna olikhet i grunderna för å ena sidan inkomst- och förmögenhetstaxeringen och å den andra värnskattetaxeringen har möjliggjort en beräkning av de enskilda personers privatförmögenhet, vilka erlagt värnskatt.

Vilken eminent betydelse för hela vårt lands affärsvärld och kreditgivning en dylik uträkning bör äga, tarvar ingen närmare utläggning. De uppgifter som våra banker, vår industri, vår köpmanskår, våra affärsjurister och över huvud allt vad kreditgivare i vårt land heter, dagligen, trevande och osäkert, efter hörsägner och genom s. k. soliditetsupplysningar, ofta på alldeles falska spår, söka förskaffa sig, föreligga här, uträknade efter offentliga, av vederbörande själva på heder och samvete deklarerade siffror.»

Format och omfång blir ungefär Sveriges Handelskalenders nuvarande.

Arbetet levereras franko och emotse vi tacksamt Eder v/. beställning å bifogade rekvisitionskort och teckna — —».

Staten har rätt att av den enskilde utkräva de skatter, som för fyllande av statens behov erfordras, och den enskilde har skyldighet att finna sig däri, men det är en motfordran av anspråklösaste slag från den enskildes sida, att staten icke gör större våld än nöden kräver och förty skyddar den enskilde för den inblick i hans privatförhållanden, som av intet statsändamål påkallas, men som av det enskilda förvärvsbegäret

utlämnas till en, säkerligen icke alltid välvillig, allmänhets nyhetshunger och kritiklystnad.

Av vad jag nu anfört framgår, att jag icke har för avsikt att åstadkomma förbud för offentliggörande av belopp, vartill inländskt aktiebolags eller solidariskt bankbolags inkomst blivit av beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräknande upptagen; eller å beloppet av den inkomst- och förmögenhetsskatt, som på grund av verkställd taxering blivit inländskt aktiebolag eller solidariskt bankbolag påförd.

Under erinran slutligen därom att, så vitt jag känner, offentliggörande av skattskyldigs taxering är förbjudet i alla länder, där det obligatoriska självdeklarationsinstitutet är infört, hemställer jag,

att riksdagen må såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst efter stadgandena om självdeklarationer:

§ 2.

4:o

Att uppgift å belopp, vartill enskild skattskyldigs inkomst blivit av beskattningsmyndighet enligt förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt föreslagen, bestämd eller i och för skattens beräknande upptagen, eller å beloppet av den inkomst- och förmögenhetsskatt, som på grund av verkställd taxering blivit enskild skattskyldig påförd, icke må i tryck offentliggöras. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler och skriften konfiskeras.

Stockholm den 18 januari 1916.

H. Cavalli.